

Projekti mobilnosti Leonardo da Vinci: priložnost za usposabljanje učiteljev za delo v novih programih

Frančiška Al-Mansour

Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad – Ljubljana

Novi programi v poklicnem in strokovnem izobraževanju zahtevajo tudi drugačen način dela učiteljev, na njihovih pristopih sloni kvaliteta uvajanja in izvajanja novih vsebin. Z uvajanjem novih programov smo morali prevzeti dejavno vlogo pri izvajanju sprememb. Zato so učitelji, ki so poučevali v novih programih, utemeljeno izpostavili potrebo in željo po dodatnem strokovnem usposabljanju. In prav iz teh realnih potreb učiteljskega kadra se je rodila ideja za njihovo usposabljanje v okviru projektov mobilnosti – Leonardo da Vinci, ki ga predstavljamo v prispevku. Učitelji (in dijaki) že vrsto let na partnerskih šolah Finske, Nemčije, Italije, Francije in Španije pridobivajo uporabna znanja za opravljanje njihovega dela. Mednarodne povezave so dajale in še dajejo učiteljem možnost za širitev njihovih pogledov na učenje in poučevanje, ideje za drugačno poučevanje, razkrivajo jim moderne didaktične pristope ter vzpostavljajo projektno sodelovanje med učitelji in institucijami. Njihovo delo temelji tudi na konkretnih izkušnjah. Ugotavljamo, da so učitelji dobro izkoristili priložnosti, ki jih ponujajo projekti mobilnosti in izkušnje uporabili za kvalitetno delo v novih programih poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Ključne besede: mobilnost, novi programi, usposabljanje učiteljev, profesionalni razvoj in ustvarjalnost učiteljev, mednarodno povezovanje in sodelovanje

Uvod

Različni poklici in mladi, ki so prihajali iz različnih okolij in sredin ter se družili med seboj, so dajali naši šoli in izobraževanju na njej svojevrsten pečat. Pomemben pečat so pustili in prispevali tudi učitelji, o čemer bi lahko pričale različne generacije, saj danes obiskujejo šolo hčere in sinovi, pa tudi že vnuki prvih vajencev. Zato lahko nekoč in danes zaposleni na šoli s ponosom gledajo na prehojeno pot. V tem času so se spremenili tako poklici, materiali in načini, kot tudi pogoji dela. Poklici določenih profilov so se preselili na druge šole ali izumrli, ostali so se morali posodobiti in prilagoditi novim razmeram, kar je in še terja od učiteljev ne-

nežno dodatno izobraževanje, tako v stroki, kot tudi na področju novih učnih metod.

S kvalitetnim delom in sodobnim poučevanjem želimo, da dijaki naše šole pri nas razvijejo svojo ustvarjalnost, oblikujejo svojo osebnost in pridobijo potrebna poklicna znanja in veščine. Zato se povezujemo s podjetji in servisi, da dobimo informacije, kakšen kader potrebujejo, hkrati pa nas seznanjajo z novostmi, ki jih posredujemo dijakom. Tako skušamo s skupnimi močmi izobraziti sodoben kader, kakršnega potrebuje trg.

S spremembo poklicnih standardov ter posledično tudi s spremembo programov izobraževanja se je naša poklicna in strokovna šola med prvimi v Sloveniji znašla pred zahtevno nalogo uvajanja in izvajanja novih programov. Prvi program, ki smo ga izvajali po novih smernicah, je bil uvajalni program avtoserviser in smo ga poskusno izvajali štirje zavodi.

Za sam začetek k pristopu in oblikovanju izvedbenega kurikula sem oblikovala programski učiteljski zbor, v katerem so bili vsi učitelji, ki sem jim namenila pomembno vlogo pri izvajanju novega programa. Pred tem sem opravila razgovore z zaposlenimi (imam srečo, da sem zaradi velikega števila zaposlenih imela možnost izbire) in imenovala tiste, za katere sem menila, da bodo zadane naloge opravili strokovno in kvalitetno.

Potrebno je bilo opustiti individualno naravnost dela učiteljev, saj so novi programi poudarjali sodelovanje vseh učiteljev v povezovanju splošnih znanj, strokovnih vsebin in praktičnega dela. Učitelji so se morali med seboj povezovati, dogovarjati in aktivno sodelovati pri prepletanju in izvajanju novih učnih vsebin ter poiskati načine za:

- interaktivnost in dogovarjanje,
- ustvarjalnost in skupno reševanje problemov,
- opredeljevanje aktivnosti in vlogo posameznika,
- fleksibilnost in
- podporo iniciativnosti posameznika.

Prav poseben izziv je bilo dogovarjanje z delodajalci glede odprtega dela kurikula. Potrebno pa je bilo tudi organizacijsko opredeliti delo programskih učiteljskih zborov, ki so morali načrtovati, usklajevati in pripravljati vsebine splošnoizobraževalnih predmetov ter strokovnih modulov.

Ob tem pa smo se zavedali, da ne »izumljamo tople vode«, saj bomo delali po že utečenem skandinavskem modelu izobraževa-

nja, ki smo ga spoznali v projektu mobilnosti in smo ga lahko uporabili pri oblikovanju novih izobraževalnih programov.

V tistem obdobju smo namreč na posvetu CMEPIUS-a (Slovenska nacionalna agencija za izvajanje programa Vseživljenjsko učenje, v nadaljevanju NA), spoznali njihove projekte. V predstavitvi je bila poudarjena mobilnost učiteljev in dijakov v okviru projektov Leonardo da Vinci. Na podlagi tega razgovora (in morda predvsem zaradi njega) je bila na šoli imenovana projektna skupina, ki je sledila razpisom NA ter prijavila prvi projekt Strokovno usposabljanje učiteljev za poučevanje v novem izobraževalnem programu avtoserviser.

Projekt mobilnost učiteljev

Namen našega prvega projekta je bilo enotedensko usposabljanje učiteljev naše šole na Finskem, kjer smo se povezali z učitelji partnerskih institucij, ki imajo znanja ter izkušnje s poučevanjem v programih avtoremontne stroke, ter tako doseči izmenjavo znanj, spretnosti, izkušenj, metod in praks na področju poklicnega izobraževanja. Izbira gostujoče države in njihovih partnerjev je temeljila na strokovni odločitvi, saj je Finska država, ki je v evropskem izobraževalnem programu oblikovala strokovno-poklicne temelje in kompetence za izvajanje izobraževalnega programa avtoserviser.

Prvi projekt mobilnosti učiteljev je potekal od 1. 6. 2005 do 30. 11. 2006 na finskih šolah v mestih Mikkeli in Tampere. Usposabljanja se je udeležilo 20 naših učiteljev, od tega 14 učiteljev stroke in 6 učiteljev splošnih predmetov.

Načrt mobilnosti in sama izvedba usposabljanja učiteljev v okviru projekta Leonardo da Vinci je vključevala:

- iskanje partnerskih šol,
- oblikovanje dveh skupin učiteljev (naloga ravnateljice), ki se bodo udeležili usposabljanja,
- priprave na potovanje (organizacija potovanj in nastanitev, predstavitev Slovenije in šole, priložnostna darila),
- strokovne, kulturne, zgodovinske in jezikovne priprave učiteljev (srečanja učiteljev, kjer se je razpravljalo o strokovnih izhodiščih programa, o državi gostiteljici s predstavitvijo šol in podjetij ter o finskem šolskem sistemu),
- usposabljanje učiteljev na partnerskih šolah in pri njihovih delodajalcih,

- refleksije učiteljev na osebni ravni in oblikovanje skupnih mnenj,
- predstavitev pridobljenih izkušenj ostalim na šoli in
- prenos novih znanj v naš šolski prostor.

Naše prve izkušnje

Prvega usposabljanja na šoli v Mikkeliu se nas je jeseni 2005 udeležilo deset učiteljev, od tega sedem učiteljev stroke in trije učitelji splošnih predmetov. Vsi smo na Finsko potovali prvič, nekateri pa sploh prvič z letalom. Iz Brnika smo preko Frankfurta potovali do Helsinkov, kjer smo najeli dva avtomobila in krenili proti severu do 200 km oddaljenega mesta Mikkeli. Imeli smo srečo z vremenom, saj so s soncem obsijana finska jezera, v katerih so se kakor v ogledalu odsevala okoliška drevesa, resnično čudovita. Vse nas je prevzemalo pričakovanje neznanega, zato smo zvečer ob prihodu v hotel še dolgo razpravljali.

Naslednje jutro so nas gostitelji prišli iskat v hotel ter nas peljali najprej na matično šolo, kjer se izvaja splošni del njihovih programov in kjer nas je čakal ravnatelj z njihovo projektno ekipo. Predstavili so nam šolo, njihove izobraževalne programe ter njihov način dela pri izvajanju vsebin splošnih predmetov in strokovnih modulov. Popeljali so nas skozi nekatere učilnice ter nam predstavili način dela z manj uspešnimi dijaki in odraslimi udeleženci izobraževanja.

Vse naslednje dni smo dopoldneve preživeli na šoli, v njihovih delavnicah ali pri delodajalcih, ob popoldnevih so nam razkazovali znamenitosti njihovih mest, večeri pa so bili namenjeni refleksiji na dnevne dogodke (predvsem kaj smo spoznali in videli, kaj bi prenesli v naš šolski prostor ter kaj nam ni bilo všeč).

Naši učitelji so na finskih šolah, kjer izvajajo sorodne programe, spoznali njihov način dela, povezovanje teoretičnih znanj in praktičnega dela pri pouku, medpredmetno povezovanje in delo v skupinah. Spoznali so pomembnost individualnega dela z dijaki ter medsebojnih odnosov. Ugotovili so tudi pomembnost IKT za poučevanje ter uporabo učil in gradiv, ki jih (lahko) pripravi učitelj sam.

Prek partnerskih srednjih šol smo spoznali tudi del njihove mreže socialnih partnerjev in podjetij, kjer dijaki opravljajo delovno prakso oziroma usposabljanje. Pri tem smo sledili nacionalnim prioritetam po usposabljanju mentorjev v ustreznih podjetjih.

S primerjavo strokovnoteoretičnih in praktičnih izkušenj in do-

sežkov finskega izobraževanja na eni strani in lastnih izkušenj in potreb slovenskega trga dela na drugi strani so naši učitelji kasneje doma pri svojem delu bistveno uspešneje oblikovali cilje in temelje za izvajanje tega programa za lokalne, regionalne, sektorске in nacionalne potrebe v Sloveniji.

V okviru mobilnosti so učitelji spoznali tudi specifične didaktične in pedagoške pristope in metode ter oblike dela z dijaki. Posebno pozornost so namenili tudi izmenjavi izkušenj s finskimi učitelji na področju dela z dijaki s posebnimi potrebami. Zelo pomembno pa je, da so naši učitelji v okviru mobilnosti lahko:

- našli odgovore na individualna, specifična vprašanja v zvezi z njihovim pedagoškim in strokovnim delom;
- spoznali možnost za vključevanje odraslih udeležencev izobraževanja v pouk in delo z rednimi dijaki;
- krepili znanja pogovornega tujega jezika (tečajje angleškega in nemškega jezika smo organizirali na šoli);
- spoznali pristope za evalvacijo kvalitativnih izboljšav pouka in prakse dijakov;
- po vrnitvi domov v svoje delo uvajali moderne didaktične pristope poučevanja, uporabe IKT ter nove metode dela;
- obogatili svoje strokovno znanje, veščine in kompetence;
- vzpostavili medsebojno projektno sodelovanje in sodelovanje z učitelji iz institucij, ki so jih spoznali ter
- širili mrežo mednarodnega sodelovanja.

V okviru projektov mobilnosti je bilo v nadaljevanju organiziranih še sedem obiskov. Različne skupine učiteljev so preko projektov obiskale tudi druge šole na Finskem (Lahti, Tampere in Jervelpaa), v Nemčiji, Italiji, Franciji, Angliji, Irski, Portugalski in Španiji.

Rezultati/učinki za udeležence

Realizacija ciljev projekta predstavlja dodano vrednost pri usposobljenosti učiteljev v smislu obogatitve transfera znanja in izkušenj, ki ga oblikujejo učitelji z mednarodnimi izmenjavami v tem projektu. S projektom smo dosegli želeno aplikacijo mednarodnih izkušenj in novega znanja učiteljev v slovenski šolski prostor ter tako povečali poklicno in strokovno usposobljenost vključenih učiteljev.

S projektom »mobilnost učiteljev« smo dosegli tudi naslednje, splošnejše učinke:

- učitelji so pridobivali nove izkušnje in sposobnosti, ki jih je narekovalo inovativno uvajanje novega programa v slovenski šolski prostor;
- učitelji so usvajali kompetence in veščine za vzpostavljanje in krepitev mednarodne izmenjave znanj, spretnosti, izkušenj, metod in praks na področju poklicnega izobraževanja v kontekstu potreb, ki jih določa razvoj evropskega trga delovne sile;
- učiteljem je bil omogočen dostop do stalnega poklicnega izobraževanja in vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja z namenom razvijanja in povečanja kakovosti njihove poklicne in strokovne prilagodljivosti pri organizacijskih in pedagoško-didaktičnih spremembah v povezavi z novimi izobraževalnimi programi;
- vzpostavilo se je projektno mednarodno sodelovanje med učitelji in institucijami;
- pospešilo se je mednarodno sodelovanje med učitelji vseh sodelujočih šol in v nadaljevanju tudi med šolami, ki smo jih vključili v nove projekte mobilnosti za izobraževanje za nove poklice (avtokaroserist, mehatronik operater, logistični tehnik, ustvarjalca modnih oblačil, izdelovalca oblačil).

Šolski projektni tim za mednarodne projekte si je skupaj z vodstvom šole zastavil tudi ključni cilj, kako preko projektov mobilnosti motivirati učitelje za sprejemanje številnih novosti v procesu posodabljanja in prilagajanja slovenskega šolskega sistema evropskim prioritetam in razvoju evropskega trga delovne sile. V fazi izvajanja projektov in tudi po njihovem zaključku ugotavljamo, da je bil to eden izmed zelo pomembnih ciljev. Učitelji so mobilnost sprejeli tudi kot obliko nagrade za njihovo požrtvovalno izobraževalno delo, kar je pozitivno vplivalo na njihovo pripravljenost in motiviranost za sodelovanje pri najrazličnejših oblikah projektnega dela in dejavnosti na šoli.

Drugi učinki projektov mobilnosti v programu Leonardo da Vinci

Omeniti velja, da so bili v času izvajanja in tudi po končanju posameznih projektov doseženi tudi številni drugi cilji in rezultati. Izpostavila bi sledeče:

- učitelji permanentno vključujejo z mobilnostjo pridobljene izkušnje, spretnosti in metode ter oblike dela v svoje redno izobraževalno delo, znajo dijakom predstaviti most med delom v šoli in v podjetju ter znajo svoje strokovno delo potrjevati tudi s primerjavo s finskimi in drugimi primerljivimi programi, ki so jih spoznali v okviru mobilnosti;
- projektne dosežke in rezultate iz projektov mobilnosti uspešno uporabljajo pri sodelovanju kot partnerji v projektih Leonardo da Vinci – prenos inovacij (PLIME, SIMPL);
- z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo koordinatorstvo projektov mobilnosti v programu Leonardo da Vinci nadgradili s partnerskim sodelovanjem v projektih prenosa inovacij s številnimi sodelujočimi evropskimi državami;
- mobilnost učiteljev smo razširili še na mobilnost dijakov vseh naših programov in tako še dodatno poglobili sodelovanje s partnerskimi šolami (tudi oni nam že pošiljajo dijake na usposabljanje na našo šolo in v podjetja, s katerimi naša šola sodeluje);
- izkušnje projektov Leonardo da Vinci smo na nivoju bilateralnega projektne sodelovanja prenesli na sorodne šole v Srbiji (Kragujevac), Makedoniji (ASUC, Skopje) in na Hrvaškem (Osijek);
- uspeli smo oblikovati številne ideje za nove izobraževalne vsebine, prakse, veščine in kompetence ter za nove oblike organizacije našega dela.

Zaključek

S projekti v okviru programa »Leonardo da Vinci – mobilnost učiteljev« se je začela mednarodna in nacionalna projektna »prenova« na šoli, saj se število projektov iz leta v leto povečuje. Povečali sta se tudi ugled in prepoznavnost šole tako v slovenskem kot tudi v evropskem prostoru.

Večletno vztrajno in zavzeto delo članov šolskega projektne tima je bilo v šolskem letu 2007/08 prepoznano zaradi odlične projektne vizije in želje po realizaciji potreb in idej učiteljev in dijakov šole, ki jih narekujejo aktualne razmere v šolskem, gospodarskem in socialnem okolju ter na trgu delovne sile. Zagnano delo šolskega projektne tima za mednarodne projekte je bilo nagrajeno z najuglednejšo nacionalno in mednarodno nagrado na področju mednarodnih projektov:

- z nacionalno nagrado Jabolko kakovosti za projekt v okviru programa Leonardo da Vinci – mobilnost učiteljev z naslovom »Usposabljanje učiteljev v programu avtoserviser«, ki smo jo prejeli v mesecu novembru 2007 ter
- z Evropsko nagrado kakovosti projekta v programu Leonardo da Vinci – mobilnost učiteljev z naslovom »Evropsko primerljivi pristopi poučevanja v novem izobraževalnem programu mehatronik operater«, ki smo jo prejeli junija 2008.

Danes sodelujemo s 23 šolami iz držav EU (Finska, Estonija, Nemčija, Francija, Italija, Španija in Nizozemska) ter izven nje (Hrvaška, Srbija, Makedonija in Bosna in Hercegovina), kontaktne povezave za morebitne nove projekte pa imamo še s štirimi drugimi državami in njihovimi šolami (Slovaška, Romunija, Turčija in Madžarska).

Mednarodno povezovanje in sodelovanje tako učiteljev kot dijakov v okviru različnih projektov daje šoli svojevrsten pečat ter pozitivno vpliva na profesionalni razvoj vsakega posameznika, na njegovo ustvarjalnost in razvoj njegovih poklicnih in strokovnih kompetenc.

Zato s ponosom gledamo na prehojeno pot in nadaljujemo z usposabljanjem učiteljev v okviru projektov mobilnosti ter skupaj z našimi partnerskimi šolami v okviru mednarodnih projektov oblikujemo vizijo našega dela.

Opomba

Naše delo in skupni projekti so dokumentirani in navedeni na spletnih straneh CMEPIUS (<http://www.cmepius.si/vzu/leonardo.aspx>), v letnem delovnem načrtu Srednje poklicne in strokovne šole Bežigrad (http://www.s-spssb.lj.edus.si/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=23&Itemid=17) ter v Načrtovanju dela partnerskih šol (ASUC, Makedonija in Politehniške šole Kragujevac, Srbija).

- Frančiška Al-Mansour je ravnateljica na Srednji poklicni in strokovni šoli Bežigrad-Ljubljana.
fani.al-mansour@guest.arnes.si

Lilijana Bele **Motivation and Leadership of Older Primary School Teachers for Professional Learning**

The article presents my approach to redirecting the beliefs of older teachers who have at a key stage in their careers and at a time of introduction of certain changes in the education system become less interested in professional training. I focused my efforts predominantly on attempting to tackle certain factors at our school that were the primary reasons behind the state of affairs – namely age and length of service and placement in the highest pay grades or titles. An in-depth research was made in the theory of learning, motivation, career development and its phases and the competences that modern society expects or demands from active primary school teachers. A short internal poll was carried out along with individual discussions with employees to create an accurate image of the state of affairs in our school. Without any particular announcement I planned the education process for the coming three years in such a way as to include content that could aid in remedying the situation, particularly incite motivation, bring closer the execution of education and provide benefits to those who cared for their professional development (support and rewarding). After five years I have established that evident positive shifts have occurred with most teachers in the school. There however remain three (even older) teachers who did not join in with the majority and remain (even more) bitterly waiting for their retirement.

Keywords: motivation, training and learning, older primary school teachers, career

VODENJE 2|2013: 107–126

Frančiška Al-Mansour **Leonardo da Vinci Mobility Projects: Opportunity for Training Teachers for Work in New Programmes**

New programs in professional training and education demand a different way of work from teachers and the quality of introduction and implementation of new content relies on their approaches. The introduction of new programmes has required us to adopt an active role in the implementation of changes. Teachers involved in teaching new programmes rightfully voiced a need and wish for additional professional training. These very real needs of the teaching staff gave rise to the idea for their training within the framework of the Leonardo Da Vinci mobility projects, which are presented in the article. Teachers (and students) have for a number of years now gained useful knowledge for the performance of their work at partner schools in Finland, Germany, Italy, France and Spain. International connections have given and continue to give teachers opportunities for expanding their views on teaching and learning, provide ideas for different practices, reveal

modern didactic approaches and establish project cooperation among teachers and institutions. Their work is also based on actual experience. We have seen that teachers took advantage of the opportunities offered to them by mobility projects and applied their experience to quality work in new programmes of professional education and training.

Keywords: mobility, new programs, teacher training, professional development and creativity of teachers, international cooperation

VODENJE 2|2013: 127–134

Violeta Vodlan

Promotion of Health at Work at the Marija Vera Primary School

The work environment has many positive effects on individuals, but work and the work environment may also have a negative influence on workers and their health. At the same time the workplace can be used as a place for learning the skills of healthy living and taking an active part in the improvement of conditions for healthy and safe work. The main goal of promoting health is to improve health, thereby also improving the quality of life and work. The article presents the programme of promotion of health among workers of the Marija Vera primary school. Many changes need to be implemented in the work environment, by students and their parents to improve the health of employees. Yet even more needs to be done by the employees themselves. We are aware of the fact that employees are our priority and no expenses can be spared in the care of their health, safety and well-being at the workplace. After all, only a healthy and content teacher can successfully work with students.

Keywords: school, teachers, sick leave, absenteeism, promotion of health at work, work environment

VODENJE 2|2013: 135–144